

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพร้อมและความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ที่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้ครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตโดย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์อื่นๆ รวมทั้งนำแนวคิดและหลักการสาธารณสุขมูลฐาน มาประยุกต์ในการพยาบาลด้านส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพได้อย่างเหมาะสม สามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ต้องมีความสามารถและคุณสมบัติที่สำคัญดังนี้ มีความสามารถด้านการสอน การให้การปรึกษาทางสุขภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นผู้นำ ปฏิบัติการพยาบาลในขอบเขตของวิชาชีพ มีจริยธรรมและคุณธรรมในการทำงาน มีความสามารถในการศึกษาหาความรู้และนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ตลอดจนสามารถส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามด้วย (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540)

โครงสร้างหลักสูตรและลักษณะของหลักสูตร

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คู่มือหลักสูตรพยาบาล ศาสตรบัณฑิต, 2545) กำหนดระยะเวลาศึกษา 4 ปี หรือ 8 ภาคการศึกษาปกติ มีหน่วยกิตบังคับตลอดหลักสูตร 149 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นภาคทฤษฎี 122 หน่วยกิตและภาคการฝึกปฏิบัติการพยาบาล 27 หน่วยกิต ในจำนวนหน่วยกิตทั้งหมด นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จะได้เรียนกระบวนวิชา 556311 วิชาการพยาบาลจิตเวช 1 ซึ่งเป็นหนึ่งในวิชาภาคทฤษฎี ในภาคการศึกษาที่ 2 เป็นจำนวน 2 หน่วยกิต ซึ่งวิชาการพยาบาลจิตเวช 1 เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการพยาบาลจิตเวช บทบาทเฉพาะและหน้าที่ของพยาบาลจิตเวช ทฤษฎีพื้นฐานทางการพยาบาลจิตเวช สุขภาพจิตและโรคทางจิตเวช การรักษาทางจิตเวช และกระบวนการพยาบาลจิตเวช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจลักษณะการพยาบาลจิตเวช บทบาทและหน้าที่ของพยาบาลจิตเวช ทฤษฎีพื้นฐานทางการพยาบาลจิตเวช สุขภาพจิต รวมถึงโรคทางจิตเวช การรักษาทางจิตเวช และกระบวนการพยาบาลจิตเวช

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะนำตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเองได้ดี ในสภาพการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่ม กระตือรือร้นต่อการเรียน ดังที่โรเจอร์ (Rogers, อ้างใน พรธณี ชูทัย เจนจิต, 2538) อธิบายว่า การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนต้องมีความเชื่อและศรัทธาในความเป็นคนของผู้เรียน การที่เชื่อและไว้วางใจในความสามารถของบุคคลจะช่วยให้บุคคลนั้นๆ พัฒนาศักยภาพของตนเอง มีรายงานการวิจัยหลายฉบับที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น การศึกษาของโกลแมน (Goldman, 1978) พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีการปรับทัศนคติต่อการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ การศึกษาของลักซ์ (Lux, 1979) พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียนเป็นกลุ่มจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้โดยใช้สัญญาการเรียนเป็นรายบุคคล เป็นต้น แม้ว่าศักยภาพของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันแต่หากบุคคลเลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับตนเอง จะช่วยพัฒนา การเรียน ความคิด และเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามศักยภาพของตน ดังนั้นผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกวิธีการเรียนด้วยตนเอง เพราะการที่บุคคลเลือกสิ่งใดก็ตามด้วยตนเองและสิ่งนั้นมีความเหมาะสมกับตนเอง จะทำให้บุคคลรับผิดชอบกับสิ่งที่ตนเองเลือก ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-

directed learning) ตามแนวคิดของ (Brockett and Hiemstra, อ้างใน สุรินทร์หา สุวรรณศิลป์, 2543) ที่กล่าวว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองมี 4 ส่วนคือ

1. ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Personal Responsibility) หมายถึง การที่บุคคลมีความเป็นเจ้าของความคิดและการกระทำของตนเอง สามารถควบคุมและตอบโต้สถานการณ์ สามารถควบคุมศักยภาพในการนำตนเองที่ได้เลือกจากหลายทางเลือก โดยยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำที่มาจากการคิดตัดสินใจของตนเอง

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง ในลักษณะที่เป็นกระบวนการเรียน ประกอบด้วย

2.1 มีศูนย์กลางการเรียนรู้ที่กิจกรรมที่เป็นความต้องการจำเป็น

2.2 มีแหล่งความรู้สำหรับการเรียนรู้ที่พร้อม

2.3 มีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

2.4 มีการประเมินผลการเรียนรู้

2.5 มีการสอนรายบุคคลซึ่งมีลักษณะของการเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการเรียน

การสอน

3. การเรียนรู้ด้วยตนเองที่เป็นลักษณะและบุคลิกภาพของผู้เรียน ได้แก่ ผู้ที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่นำไปสู่ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นทั้งตัวประกอบภายนอกที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และตัวประกอบภายในที่จูงใจให้รับผิดชอบต่อความคิดและการกระทำที่เกี่ยวกับการเรียนรู้

4. การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลักษณะที่สามารถมองได้ในสภาพของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและจะได้ผลสูงสุดเมื่อระดับการชี้นำตนเองสมดุลงกับโอกาสการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self- directed learning)

การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ การตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การพบปะบุคคลหรือแหล่งวิทยาการ เอกสารสำหรับเรียนรู้ การเลือกและเสริมแผนการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียน ทั้งที่ได้รับหรือไม่ได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่นก็ได้ (Knowles, 1975)

หรืออาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ตามความต้องการของผู้เรียนเอง เป็นความพยายามขั้นสูงในการที่จะเพิ่มความรู้และทักษะการเรียนรู้ของตนเองโดยเริ่มตั้งแต่การวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ การตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ตลอดจนการประเมินผลและวิพากษ์วิจารณ์งานของตนเอง โดยมีผู้ช่วยเหลือหรือไม่ก็ตาม

วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 1 การสำรวจตนเอง เป็นการทำความรู้จักและสำรวจว่าตนสนใจเรื่องใดมากที่สุด มีความสามารถเฉพาะด้านใด สนใจอะไรบ้าง ตลอดเวลาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใด มีความพอใจจะเรียนอย่างไร ด้วยวิธีใด

ขั้นที่ 2 ทำสมุดบันทึกส่วนตัว เพื่อใช้บันทึกข้อมูล ความคิด เรื่องราวต่างๆ ที่ได้เรียนรู้หรือเกิดในสมองของเรา สมุดนี้จะช่วยสะสมความคิดที่ละเล็กละน้อยเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมให้กว้างต่อไป

ขั้นที่ 3 กำหนดโครงการที่จะเรียนจากสมุดบันทึก และจากการสำรวจตนเอง นำมาขยายเป็นโครงการ แผนการเรียน จะเรียนอย่างไร โดยพิจารณาว่าความรู้ที่ต้องการแสวงหานั้น ช่วยให้เราถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เกิดความพอใจ ความสนุกสนานที่จะเรียนวิชานั้นหรือไม่ ประหยัดเงินและเวลามากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ 4 สร้างหอสมุดของตนเอง หมายถึงการรวบรวมรายชื่อ ข้อมูล แหล่งความรู้ต่างๆ หนังสือที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ตรงกับความสนใจ เพื่อใช้ศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 5 ค้นหาแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เช่น ผู้รู้ ผู้ชำนาญการในอาชีพต่างๆ หอสมุด สมาคม เป็นต้น ซึ่งแหล่งความรู้เหล่านี้จะเป็นแหล่งสำคัญในการค้นคว้า

ขั้นที่ 6 หาเพื่อนร่วมเรียน เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กันขึ้น

ขั้นที่ 7 การเลือกเรียนวิชาต่างๆ ที่สนใจ ซึ่งอาจจะเลือกเรียนจากสถานศึกษาที่เปิดสอนเวลาเย็นหรือวันหยุด หรือเรียนทางวิทยุ โทรทัศน์ ไปรษณีย์ มหาวิทยาลัยเปิด เป็นต้น

ขั้นที่ 8 การเรียนรู้จากการฝึกและปฏิบัติ จะช่วยให้เกิดความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

บทบาทผู้สอน

ผู้สอนควรมีการเตรียมตัวและการวางแผนที่จะถ่ายทอดความรู้เพื่อให้เกิดความกระจ่าง โดยการตอบคำถามดังนี้

1. เนื้อหาวิชา จำเป็นต้องครอบคลุมอะไรบ้าง ผู้สอนควรรวบรวมและแสดงรายการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเช่น แนวคิด หลักการ ทักษะที่ใช้ในหลักสูตร เป็นต้น
2. ผู้สอนมีวิธีการจัดเนื้อหาวิชาทั้งหมดให้เหมาะสมได้อย่างไร ซึ่งผู้สอนควรเตรียมเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลาเรียน
3. ผู้สอนมีวิธีจัดเรียงลำดับความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชาให้สมเหตุสมผลได้อย่างไร ทั้งนี้ผู้สอนควรพิจารณาวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียน เช่น เนื้อหาที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง

ควรใช้วิธีบรรยาย หรือผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนไปปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้หรือการศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์ เป็นต้น

บทบาทของผู้สอน ตามกระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเองของโนลล์ 7 ขั้นตอน

1. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (setting a climate)

- 1.1 ผู้สอนต้องทำให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยกัน และเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกัน
- 1.2 ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.3 ผู้สอนต้องเตรียมผู้เรียนให้มีประสบการณ์ที่จะนำไปสู่การฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.4 ผู้สอนต้องทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยการความสะดวก และเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน มีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะมีความรู้สึที่ดีเมื่อมีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนร่วมกัน

- 1.5 ผู้สอนต้องเตรียมผู้เรียนให้สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้

2. การวางแผน (Planning) ผู้สอนต้อง

- 2.1 เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม และนำเสนอวิธีการเหล่านั้นให้ผู้เรียนเลือก
- 2.2 นำจริยธรรมมาใช้ในการตัดสินใจ และแสวงหาวิธีอธิบายหรือนำผู้เรียนให้ใช้

หรือไม่ใช้ทางเลือกนั้นๆ

หาวิธีนำผู้เรียนไปสู่กระบวนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

3. การวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ (Diagnosing needs for learning) ผู้สอนต้อง

- 3.1 สร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการเรียนรู้
- 3.2 ประเมินความแตกต่างของระดับการพัฒนาของผู้เรียนกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ให้เป็นไป

ตามจริงและเกิดการสร้างสรรค์

4. การตั้งเป้าหมาย (setting goal) ผู้สอนต้อง

- 4.1 ช่วยให้ผู้เรียนถ่ายทอดความต้องการการเรียนรู้เป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความเป็นไปได้ และจะสามารถประเมินผลได้

- 4.2 ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์

5. การออกแบบแผนการเรียนรู้ (designing a learning plan) ผู้สอนจะต้อง

- 5.1 วางแนวทางการออกแบบแผนการเรียนรู้
- 5.2 วางแนวทางการให้การช่วยเหลือผู้เรียนให้สอดคล้องกับการออกแบบแผนการเรียนรู้

ของตนเอง

5.3 หาวิธีให้ผู้เรียนรู้จักแหล่งความรู้และกลยุทธ์ในการใช้แหล่งความรู้

6. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (engaging in learning activities) ผู้สอนต้อง

6.1 รับผิดชอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

6.2 ปฏิบัติตัวในบทบาทเป็นที่ปรึกษาและเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน

6.3 รับผิดชอบในการประกันคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ และการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน

7. ผลลัพธ์การเรียนรู้ (evaluation learning outcomes) ผู้สอนต้อง

7.1 ป้อนข้อมูลให้ผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน

7.2 เลือกสรรเกณฑ์ที่จะตัดสินว่าเครื่องมือที่ใช้ประเมินมีความเหมาะสมต่อการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

7.3 หาวิธีแสดงผลการประเมิน เพื่อช่วยเพิ่มอัตรานักเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรเริ่มจากการที่ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนในสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อการพัฒนาทักษะ ความรู้ สำหรับการพัฒนาชีวิตและการงานอาชีพของตนเอง

2. การเตรียมตัวของผู้เรียน คือผู้เรียนจะต้องศึกษาหลักการ จุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร รายวิชา และจุดประสงค์ของรายวิชาที่สอน

3. ผู้เรียนควรจัดเนื้อหาวิชาด้วยตนเอง ตามจำนวนคาบที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง และกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมลงไปให้ชัดเจนว่าจะให้บรรลุในด้านใด เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆแล้ว และมีความคิดเห็นหรือเจตคติในการนำไปใช้กับชีวิตสังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย

4. ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการสอน และดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นด้วยตนเอง โดยอาจจะขอคำแนะนำช่วยเหลือจากครูหรือเพื่อนในลักษณะของการร่วมมือกันทำงานได้เช่นกัน

5. การประเมินผลการเรียนด้วยการนำตนเองควรเป็นการประเมินผลร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน โดยครูและผู้เรียนร่วมกันตั้งเกณฑ์การประเมินผลร่วมกัน

บทบาทของผู้เรียน ตามกระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเองของโนลล์ 7 ขั้นตอน

1. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Setting a Climate)

1.1 ผู้เรียนต้องสร้างความรู้สึกที่ผู้สอนมีความห่วงใย เอื้ออาทรผู้เรียนอย่างจริงใจ และสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ แม้ว่าผู้สอนจะไม่เคยรู้จักผู้เรียนมาก่อน

1.2 ผู้เรียนและผู้สอนต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันและรับรู้ที่ผู้สอนยอมรับประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ ขณะเดียวกันผู้เรียนต้องยอมรับความสามารถของผู้สอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3 มีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมอย่างอิสระต่อการเรียนรู้กับผู้ที่มีความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถเผชิญหน้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้

1.4 เข้าใจบทบาทของผู้สอนว่าเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ช่วยเหลือ หรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้พร้อมทั้งเข้าใจบทบาทของตนเองว่าเป็นผู้กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบ

1.5 มีความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้างสำหรับการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างจริงจัง

2.การวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ (Diagnosing Needs for Learning) ผู้เรียนจะต้องสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง แล้วระบุความต้องการนั้นเพื่อเลือกสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการเรียนรู้

3. การวางแผนการเรียนรู้ (Diagnosing a Learning Plan) ผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.1 ระยะเริ่มแรกเน้นความจำเป็น วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 ระยะวางแผน เน้นการระบุแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และเกณฑ์ของความสำเร็จ

3.3 ระยะปฏิบัติการ เน้นการปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความรู้ และบันทึกความก้าวหน้าของการเรียน

3.4 ระยะประเมินผล เป็นการประเมินจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร และควรปรับปรุงอย่างไร

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นวิธีการเรียนที่มีความยืดหยุ่นที่สามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนแต่ละคนที่จะเลือกเรียนตามความสนใจ ตลอดจนเป็นผู้รับผิดชอบ

ต่อการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ช่วยเหลือเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนที่นำแนวคิดของโนล์มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง

บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นเตรียมการ 1. เตรียมกรอบของเนื้อหาวิชาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2. จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลาที่ต้องใช้เรียน 3. เรียงลำดับความต่อเนื่องและความเหมาะสมของเนื้อหา ขั้นดำเนินการ 1. สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน 2. เตรียมผู้เรียนให้เข้าใจแนวคิดของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของผู้สอน และบทบาทของผู้เรียน 3. ร่วมกับผู้เรียนในการเลือกวิธีการเรียนรู้ และการประเมินผล 4. ร่วมกับผู้เรียนในการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน 5. ช่วยให้ผู้เรียนถ่ายทอดความต้องการการเรียนรู้เป็นวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เป็นไปได้ และสามารถประเมินผลได้ 6. กระตุ้นให้ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง โดยผู้สอนช่วยให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสม 7. ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักแหล่งความรู้และวิธีการ	ขั้นดำเนินการ 1. สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน 2. มีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมอย่างอิสระต่อการเรียนรู้กับผู้อื่นมีความกระตือรือร้น อยากเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถเผชิญหน้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้ 3. เข้าใจบทบาทของผู้สอนว่าเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ช่วยเหลือ หรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ พร้อมทั้งเข้าใจบทบาทของตนเองว่าเป็นผู้กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบ 4. มีความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้างสำหรับการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างจริงจัง 5. ผู้เรียนจะต้องสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง แล้วระบุความต้องการนั้นเพื่อเลือกสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการเรียนรู้ 6. ผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดย 6.1 ศึกษาหลักการ จุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร รายวิชา จุดประสงค์ของรายวิชาที่สอน และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ 6.2 วางแผนจัดเนื้อหาวิชาด้วยตนเอง ตาม

บทบาทของผู้สอน	บทบาทของผู้เรียน
ได้มาซึ่งความรู้ 8. รับผิดชอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง	จำนวนคาบที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง และกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมลงไปให้ชัดเจนว่าจะให้บรรลุในด้านใด
9. เป็นที่ปรึกษาและแหล่งความรู้พร้อมทั้งเป็นผู้เอื้อประโยชน์ทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน 10. รับผิดชอบในการประกันคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ และการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นประเมินผล 1. ให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2. เลือกสรรเกณฑ์ที่จะตัดสินว่าเครื่องมือที่ใช้ประเมินมีความเหมาะสมต่อการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ 3. หาวิธีแสดงผลการประเมิน เพื่อช่วยเพิ่มอัตรานักเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน	6.3 เป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนของตน และดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นด้วยตนเอง โดยอาจจะขอคำแนะนำช่วยเหลือจากครูหรือเพื่อนในลักษณะของการร่วมมือกันทำงานได้เช่นกัน 6.4 เลือกแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และกำหนดเกณฑ์ของความสำเร็จด้วยตนเอง ในระยะปฏิบัติการจะเน้นการปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความรู้ และมีการบันทึกความก้าวหน้าของการเรียน ขั้นประเมินผล ในการประเมินผล ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร และควรปรับปรุงอย่างไร

องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยสาระ 4 ประการดังนี้

1. **การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง** จะเริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจพิเศษของตนเองในการเรียน ให้เพื่อนอีกคนหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และเพื่อนอีกคนหนึ่งทำหน้าที่จดบันทึก กระทำเช่นนี้หมุนเวียนกันไปจนครบที่ 3 ด้าน คือ ผู้เสนอความต้องการ ผู้ให้คำปรึกษา และผู้คอยจดบันทึก สังเกตการ การเรียนรู้บทบาทดังกล่าวให้ประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกๆ ด้าน

2. **การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน** โดยเริ่มต้นจากบทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1 ผู้เรียนควรศึกษาจุดมุ่งหมายของวิชาแล้วจึงเริ่มเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน

2.2 ผู้เรียนควรเขียนจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน เข้าใจได้ ไม่คลุมเครือ คนอื่นอ่านแล้วเข้าใจ

2.3 ผู้เรียนควรเน้นถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนคาดหวัง

2.4 ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้

2.5 การกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้เรียนในแต่ละระดับ ควรมีความแตกต่างอย่างเห็นได้

ชัดเจน

3. การวางแผนการเรียน โดยให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ของวิชา ผู้เรียนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามลำดับ

3.1 ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนการสอน

3.2 การวางแผนการเรียนของผู้เรียนควรเริ่มต้นจากผู้เรียนกำหนด

3.3 ผู้เรียนเป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน

3.4 ผู้เรียนเป็นผู้เลือกวิธีการเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

4. การแสวงหาแหล่งวิทยาการ เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าที่มีความสำคัญต่อการศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

4.1 ประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละด้าน ที่จัดให้ผู้เรียนสามารถแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมาย ความหมาย และความสำเร็จของประสบการณ์นั้นๆ

4.2 แหล่งวิทยาการเช่น ห้องสมุด วัด สถานีอนามัย ถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสม

4.3 เลือกแหล่งวิทยาการให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

4.4 มีการจัดสรรอย่างดีเหมาะสมซึ่งกิจกรรมบางส่วนผู้เรียนจะเป็นผู้จัดเองตามลำพัง และบางส่วนเป็นกิจกรรมที่จัดร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน

5. การประเมินผล เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียนของตนเป็นอย่างไร การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปจะเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทศนคติ และค่านิยม

5.1 กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้แน่ชัด

5.2 ดำเนินการทุกอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ขั้นตอนนี้สำคัญในการใช้ประเมินผลการเรียนการสอน

5.3 รวบรวมหลักฐานการตัดสินใจจากผลการประเมิน จะต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูล ที่สมบูรณ์และเชื่อถือได้

5.4 รวบรวมข้อมูลก่อนเรียน เพื่อเปรียบเทียบหลังเรียนว่าผู้เรียนก้าวหน้าไปเพียงใด

5.5 แหล่งของข้อมูล จะหาข้อมูลจากครูและผู้เรียนเป็นหลักในการประเมินผล

3. แนวคิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความหมาย

ความพร้อม หมายถึง ภาวะที่บุคคลมีวุฒิภาวะทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และประสบการณ์ การเรียนตลอดจนสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุความสำเร็จได้

ความพร้อมในการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากนักการศึกษา เชื่อว่า ผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้และรับรู้ได้เต็มที่ จะประสบความสำเร็จสูงสุดเมื่อมีความพร้อม นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์ (2531) ได้อธิบายว่าความพร้อมที่จะเรียนรู้เกิดขึ้นด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้

1. **ความพร้อมจากภาวะร่างกาย (Biological Readiness)** เป็นภาวะความพร้อมของ สรีระที่จะเรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่สังเกตเห็นได้ภายนอกจากการสังเกตและการศึกษา เราสามารถ กำหนดได้ว่าในแต่ละช่วงของคนที่ในช่วงใดที่พร้อมในการเรียนรู้ทักษะใด เช่น การเรียนรู้ที่จะเดิน พุด ในช่วงเด็กเล็ก การเรียนรู้ที่จะอ่าน-เขียนในช่วงวัยเริ่มเรียน หรือการเรียนรู้ด้วยตนเองในวัยผู้ใหญ่ เป็นต้น

2. **ความพร้อมจากภาวะแวดล้อมหรือสภาพสังคม (Social readiness)** เป็นภาวะ ความพร้อมที่ทำให้มนุษย์แตกต่างกัน เพราะการอยู่ในสังคมทำให้คนเราจำเป็นต้องเรียนรู้และ แสวงหา เพื่อปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามสถานะที่ตนเป็นอยู่ ซึ่งซับซ้อนมากกว่า ความพร้อมของร่างกาย เพราะไม่สามารถสังเกตเห็นได้ในตัวผู้เรียนเป็นความพร้อมที่เกิดจาก การเปลี่ยนแปลงในสังคมของบุคคลนั้น การปรับตัวในสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ เรียนรู้ จะก่อให้เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างสูงสุดในตัวบุคคล

3. **ความพร้อมจากภาวะของจิตใจ (Psychological Readiness)** เป็นความพร้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล ซึ่งมีสาเหตุจากภาวะทางสังคมและภาวะอื่นๆ ที่มีบทบาท ความพร้อมของจิตใจ ก็เป็นเรื่องที่ซับซ้อนเช่นกัน เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายใน เป็นการพัฒนาของสมอง การพัฒนา ทางความคิด ค่านิยม ความต้องการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะแสดงออกทางพฤติกรรมในด้านต่างๆ รวมทั้ง ความพร้อมที่จะเรียนรู้ได้

อาร์ พันธ์ณี (2534) กล่าวถึง กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) ของ Thorndike ว่า หมายถึง สภาพความมีวุฒิภาวะของผู้เรียนทั้งทางร่างกายอวัยวะต่างๆ ในการ เรียนรู้และจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานประสบการณ์เดิม สภาพความพร้อมของหู ตา ปะสาท สมอง กล้ามเนื้อ ประสบการณ์เดิมที่จะเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่หรือสิ่งใหม่ ตลอดจนสนใจ ความเข้าใจ

ต่อสิ่งที่เรียน ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมตามองค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าวก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ความพร้อมจึงจำแนกเป็น 3 สภาพดังนี้

1. เมื่อบุคคลพร้อมแล้วได้กระทำ ทำให้เกิดความพึงพอใจจะเกิดการเรียนรู้

พร้อม → ได้กระทำ → พอใจ → เกิดการเรียนรู้

2. เมื่อบุคคลพร้อมที่จะกระทำแล้วไม่ได้กระทำ ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ และไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้

พร้อม → ไม่ได้กระทำ → ไม่พึงพอใจ → ไม่เกิดการเรียนรู้

3. เมื่อบุคคลไม่พร้อมที่จะกระทำแล้วต้องกระทำทำให้เกิดความ ไม่พึงพอใจและไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้

ไม่พร้อม → ต้องกระทำ → ไม่พึงพอใจ → ไม่เกิดการเรียนรู้

การวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้ในการประเมินว่าบุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้หรือไม่ อย่างไร ความพร้อมในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลในที่นี่หมายถึง การที่นักศึกษามีคุณสมบัติตามองค์ประกอบของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 8 ด้าน ประยุกต์ตามแนวคิดของกุกลิเอลมิโน (Guglielmino, 1977) ดังนี้

1. **การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้** (openness to learning opportunities) คือ การที่นักศึกษาให้ความสนใจในการเรียน ไม่เบื่อหน่ายในการเรียนแม้จะยากลำบากเพียงใด ต้องการเพิ่มเวลาเรียนในแต่ละวันมากขึ้น เพราะมีหลายสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และรู้ว่าตนเองต้องการเรียนรู้เพิ่มในสิ่งใด ชอบศึกษา ค้นคว้าหาคำตอบ มีความสนุกสนานในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ยอมรับคำติชมในความผิดพลาดของตนเอง มีความพยายามในการทำความเข้าใจในเรื่องยากๆ ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย ยิ่งเรียนมากยิ่งรู้สึกว่าโลกนี้น่าตื่นเต้น เป็นผู้รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง มีความเชื่อว่าไม่มีสิ่งใดที่จะเกินไปที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ถือว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต และมีความภาคภูมิใจตนเองเมื่อเรียนสำเร็จ

2. **อัตมโนทัศน์ในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ** (self concept as an effective learner) คือ การที่นักศึกษาแสดงถึงความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างมาก มีความสามารถที่จะเรียนเมื่อต้องการเรียน และสามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่ควรกระทำ แสดงถึงความรับผิดชอบการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังนั้นเมื่อตนเองต้องการเรียนรู้สิ่งใดก็ตามจะหาเรียนรู้ให้ได้และเมื่อตัดสินใจเรียนแล้วสามารถแบ่งเวลาให้กับการกับเรียนได้ แม้จะมีงานอื่นมากก็ตาม

สามารถเลือกวิธีการต่างๆ เพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีความสุขกับการแก้ปัญหาที่ยากๆ ชอบค้นหาคำตอบของข้อคำถามและรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลสามารถค้นคว้าได้จากที่ไหน มีความชื่นชมบุคคลที่ใฝ่เรียนรู้สิ่งใหม่เสมอและมองว่าบุคคลนั้นมีความเป็นผู้นำ มองการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกสนาน

3.การริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ (initiative and independence in learning) คือ การที่นักศึกษาแสดงถึงความสามารถในการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ดี สามารถคิดค้นวิธีการเรียนรู้ได้หลายแบบสำหรับการเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ และมีวิธีการเข้าถึงสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ได้ดี มีทักษะในการฟัง การอ่าน การเขียน การจำ มองปัญหาว่าเป็นสิ่งท้าทายที่สำคัญ ไม่ท้อถอยแม้จะไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ชอบที่จะเรียนรู้ สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ได้อย่างมากมาย มีความสามารถในการคิดค้นวิธีการแปลกใหม่ที่จะทำสิ่งต่างๆ มักจะเป็นผู้นำในการเรียนรู้

4.ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน (informed acceptance of responsibility for one's own learning) คือ การที่นักศึกษาสามารถบอกได้ว่าตนเองเรียนรู้ได้ดีเพียงใด มีความพยายามในการเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนรู้เป็นอันดับแรก มีความเชื่อว่าการที่คิดอยู่ว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไร เป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาของตนเอง

5. ความรักในการเรียน (love of learning) คือ การที่นักศึกษาชอบการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหา ให้ความสำคัญต่อการใช้ห้องสมุดว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ มีความต้องการเรียนและปรารถนาให้มีเวลาเรียนมากกว่าเดิม เมื่อตัดสินใจเรียนสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถหาเวลาได้เสมอ ไม่ว่าจะมีภาระกิจยุ่งยากเพียงใด เพราะมีความสนใจในการเรียนรู้เป็นพิเศษ มีความสนุกสนานในการค้นคว้า ชอบการศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา และมีความชื่นชมบุคคลที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ

6.ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) คือการที่นักศึกษารู้จักตนเองดีว่าต้องการเรียนอะไร ไม่จำเป็นต้องให้อาจารย์บอกทุกสิ่งทุกอย่าง เข้าใจในบทบาทของตนเอง ชอบทดลองสิ่งใหม่ๆ ชอบสำรวจปัญหาต่างๆ โดยใช้ความคิดหลายทาง สามารถหาแนวทางในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้หลายทาง

7. การมองอนาคตในแง่ดี (positive orientation to the future) คือการที่นักศึกษายอมรับในความผิดพลาดของตนเอง เห็นความสำคัญในการเรียนรู้ มีความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้ว่าตนเองต้องการเรียนอะไรเพิ่มเติม คิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งท้าทาย และเห็นว่าคะแนนสอบไม่ใช่ประเด็นสำคัญแต่ความเข้าใจเรื่องการศึกษาที่มีความสำคัญมากกว่า ไม่มีปัญหาในการทำคะแนนเข้าใจในสิ่งที่อ่าน เพราะถ้าไม่เข้าใจสิ่งใดจะไม่ปล่อยไว้ต้องค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆ จนเข้าใจ สามารถนำแนวคิดที่ดีไปปฏิบัติให้เกิดผลได้

8.ความสามารถในการใช้ทักษะพื้นฐานทางการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา (ability to use basic study skill and problem-solving skill) คือการที่นักศึกษามีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักหาแหล่งข้อมูลและเลือกใช้แหล่งทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ชอบศึกษาด้วยตนเองตามลำพัง และชอบนำวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการเรียนและการแก้ปัญหา มีทักษะการอ่าน เขียน ฟังและจำ สนุกกับการแก้ปัญหาและคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายมากกว่าอุปสรรค

4. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความหมาย

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นความรู้สึกที่รับรู้ด้วยจิตใจและอาจแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่างๆ ใ้บุคคลรอบข้างได้รับรู้ ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกทางบวกหรือความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งต่างๆ ที่ทำให้ความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

ความพึงพอใจในงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากความพึงพอใจในงานจะช่วยให้คนมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความพึงพอใจในงานจึงเป็นทัศนคติทางบวกของบุคคลที่มีต่องานที่ตนเองทำ โดยที่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล บุคคลที่มีความพึงพอใจในงานจะไม่เห็นหางาน พร้อมทั้งจะรับผิดชอบงาน มีความสุขและความภาคภูมิใจในงานของตน

ในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานของตนเอง มีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนและผู้สอน หากผู้เรียนมีความพึงพอใจในกระบวนการเรียนก็就会有ความรับผิดชอบ และผลงานที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจจะทำให้ผู้เรียนมีความสุขกับการทำงานของตนเอง

ความพึงพอใจมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทฤษฎีการจูงใจ กล่าวคือเมื่อบุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานก็จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานนั้นต่อไป ในทำนองเดียวกันเมื่อบุคคลมีแรงจูงใจให้กระทำการกิจกรรมและเมื่อทำแล้วงานนั้นประสบความสำเร็จก็จะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในงานและทำงานนั้นต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของกู๊ด (Good, อ้างใน สายชล กองอ่อน, 2537) ที่กล่าวเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ว่า ระดับของความพึงพอใจเป็นผลมาจากความสนใจ และทัศนคติที่บุคคลมีต่องาน ทฤษฎีการจูงใจมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ (1) มี

อะไรที่จะเสริมพลังให้มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล (2) มีอะไรที่จะช่วยผลักดันให้บุคคลประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ (3) จะทำอย่างไรให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่

ทฤษฎีการจูงใจของเฮอริชเบิร์ก

เฮอริชเบิร์ก (Herzberg, อ้างใน สายชล กองอ่อน, 2537) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจูงใจในการทำงาน คือ องค์ประกอบภายนอก (Extrinsic factor) และองค์ประกอบภายใน (Intrinsic factor) โดยได้ให้คำอธิบายดังนี้

องค์ประกอบภายนอก หรือปัจจัยจำวน ประกอบด้วย

1. ค่าจ้างและเงินเดือน (salary)
2. เงื่อนไขของการทำงาน (work condition)
3. ความมั่นคงของงาน (job security)
4. นโยบายและการบริหาร (company policies and administration)
5. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal relation)
6. วิธีการปกครองและบังคับบัญชา (supervision)

องค์ประกอบภายใน หรือปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย

1. การได้รับการยกย่องยอมรับ (recognition)
2. ความก้าวหน้า (opportunity for advancement)
3. ความรับผิดชอบ (responsibility)
4. ลักษณะงาน (work itself)
5. สมฤทธิ์ผลของงาน หรือความสำเร็จ (achievement)

นอกจากนี้จากการศึกษาของเฮอริชเบิร์ก ซึ่งได้ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์วิศวกรและนักบัญชี พบว่า ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานกล่าวคือ ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยจำวนนั้นไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจโดยตรง แต่ถ้าขาดปัจจัยเหล่านี้ก็จะสร้างความไม่พึงพอใจขึ้นสำหรับปัจจัยภายในหรือปัจจัยจูงใจนั้นจะมีผลโดยตรงที่จะสร้างความพึงพอใจในงานให้กับบุคคลนั้น

รายละเอียดของปัจจัยภายในปัจจัยจูงใจ ตามแนวคิดของเฮอริชเบิร์ก มีดังนี้

1. **ด้านความสำเร็จ** (achievement) คือความต้องการที่จะประสบความสำเร็จซึ่งเป็นความรู้สึกที่บุคลากรต้องการได้รับเมื่อสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง ลักษณะของงานที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติได้รู้สึกถึงความสำเร็จ

2. **ด้านการได้รับการยกย่องยอมรับ (recognition)** คือความต้องการที่จะได้รับการยกย่องชมเชยและยอมรับ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในบุคคลทุกคนไม่ว่าจะในฐานะใด การได้รับการยกย่องชมเชยจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาในการแสดงความสามารถหรือปฏิบัติงานจนบรรลุอย่างยุติธรรมและจริงใจจะสนองต่อความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติได้

3. **ด้านความรับผิดชอบ (responsibility)** คือความต้องการที่จะได้รับผิดชอบ เป็นความต้องการของผู้ปฏิบัติที่จะได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสมกับคุณสมบัติในด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถ โดยได้มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานด้วย จะเป็นการเสริมแรงทางบวกต่อความพึงพอใจ

4. **ด้านลักษณะงาน (work itself)** เป็นลักษณะงานที่จะก่อให้เกิดความชื่นชอบต่อผู้ปฏิบัติ คือ เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติสนใจต่องานนั้นโดยตรง เป็นงานที่ไม่ก่อให้เกิดความเหนื่อยทางด้านร่างกายมากนัก มีรางวัลการปฏิบัติสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล สภาพแวดล้อมการทำงานสอดคล้องกับความต้องการด้านร่างกาย ให้ความรู้สึกว่าจะมีคุณค่าในตัวของผู้ปฏิบัติ มีการสนับสนุนที่ดีจากหน่วยงาน

5. **ด้านโอกาสก้าวหน้า (opportunity)** คือความต้องการด้านความเจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นการปรารถนาของบุคคล เมื่อปฏิบัติงานแล้วได้รับผลความก้าวหน้าจากการปฏิบัติงานตามความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ วาระและโอกาส ซึ่งความปรารถนาที่จะมีความก้าวหน้าจะแตกต่างกันแต่ละคน

6. **ด้านสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน (interpersonal relation)** เป็นการรับรู้ต่อบรรยากาศเพื่อนร่วมงาน ซึ่งบรรยากาศที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจของบุคคลนั้นมีลักษณะของการสามัคคี ความร่วมมือ ร่วมใจ สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยสร้างสรรค์กันทั้งด้านส่วนตัวและการทำงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นสมาชิกเป็นหมู่คณะ

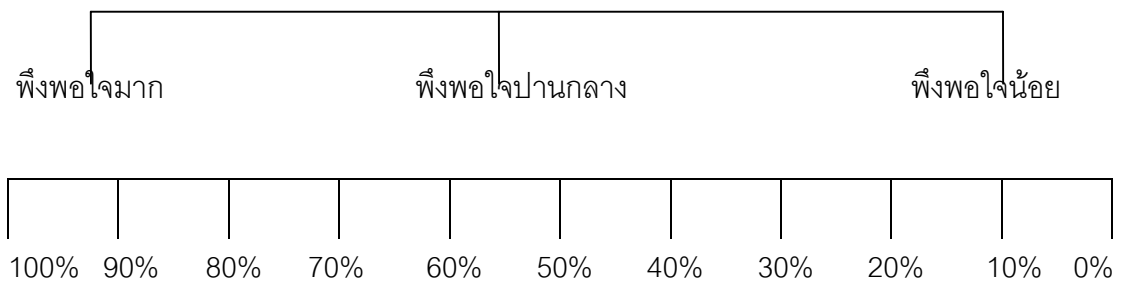
การประเมินความพึงพอใจ

การประเมินความพึงพอใจของบุคคล ประเมินจากความรู้สึกของบุคคลซึ่งเป็นการรับรู้และตัดสินใจโดยบุคคลนั้น โดยลักษณะการประเมินความพึงพอใจนั้นสตรอมบอร์ก(Stromborg, อ้างใน จิตินันท์ ศศิฉาย, 2533)กล่าวว่า มี 3 ลักษณะดังนี้

1. การประเมินจากการบอกเล่า โดยประเมินออกมาเป็นคะแนน
2. การประเมินจากการบอกเล่า โดยประเมินออกมาเป็นการบรรยายข้อความที่บอกถึงลักษณะ หรือความรู้สึกต่อสถานการณ์นั้น
3. การประเมินโดยใช้การสังเกตจากบุคคลอื่น โดยประเมินออกมาเป็นคะแนน

สำหรับวิธีการประเมินความพึงพอใจ มีหลายวิธี ได้แก่

1. การสัมภาษณ์ วิธีนี้ผู้ศึกษาต้องตั้งคำถามที่ได้รับการทดสอบหาความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้ว ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้คำถามปลายเปิด ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ
2. แบบสอบถาม เป็นวิธีที่นิยมมากที่สุดไม่ว่าจะประเมินความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดก็ตาม ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นคะแนนที่ได้จากการวัดโดยใช้วิธีของลิเกิร์ต (Likert scale)
3. การใช้มาตราส่วนประมาณค่าความพึงพอใจ วิธีนี้ใช้วัดความพึงพอใจโดยการเปรียบเทียบกับแถบภาพ (visual scale) หรือลำดับขั้นของความพึงพอใจซึ่งอาจจะแบ่งเป็นคะแนนร้อยละ ดังนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพร้อมและความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีดังนี้

นฤมล เกื่อนมา (2539) ศึกษาสัมพันธระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยดัดแปลงแบบสอบถามของสุภมาส ทองใส มีค่าความเที่ยง .88 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล 634 คน ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อัตมโนทัศน์ในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอยู่ในระดับสูง ส่วนความคิดสร้างสรรค์ การมองอนาคตในแง่ดี ความรักในการเรียน การเรียนแบบวิริริเริ่มและอิสระ และความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหาอยู่ในระดับ

ปานกลาง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคิดต่อวิชาชีพ สภาพแวดล้อมทางกายภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็เป็นตัวแปรพยากรณ์ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิไลพร มณีพันธ์ (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร โดยดัดแปลงแบบสอบถามของนรินทร์ บุญชู มีค่าความเที่ยง .96 กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร จำนวน 470 คน โดยการสุ่มแบบระบบ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ การมองอนาคตในแง่ดี ความรักในการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนอยู่ในระดับสูง ส่วนมโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา การเรียนแบบวิริเริ่มและอิสระในระดับปานกลาง พยาบาลประจำการที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าพยาบาลประจำการที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนพยาบาลประจำการที่มีอายุ ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพสมรส และสังกัดต่างกันมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาและสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสภาพแวดล้อมทางจิตใจ ความต้องการพัฒนาตนเอง ความอิสระในการทำงาน สภาพแวดล้อมทางสังคม การสนับสนุนสัมพันธภาพ และระดับการศึกษา เป็นตัวแปรที่ร่วมทำนายความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรสุวรรณ จารุพันธ์ (2539) ศึกษาสมรรถนะของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนในคลินิกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง : การศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสายนาท กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์พยาบาลซึ่งปฏิบัติงานการสอนและนิเทศนักศึกษาในหอผู้ป่วย และมีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของสมรรถนะของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนในคลินิกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับที่มีการปฏิบัติมาก สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่มีอายุต่างกัน มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน และมีความศรัทธาในศักยภาพบุคคลแตกต่างกัน ไม่มีความ

แตกต่างกัน และอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า มีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนในคลินิกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่า อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทิพย์รัตน์ สุทธิพงศ์ และคณะ (2540) ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท พบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลโดยรวม ด้านมีความรักในการเรียน ด้านการมองอนาคตในแง่ดี ด้านมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา และด้านการเรียนแบบวิริยวิธีและอิสระอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการเปิดโอกาสการเรียนรู้ ด้านอัตมโนทัศน์ในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ และด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอยู่ในระดับสูง ส่วนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และลักษณะกลุ่มเพื่อน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และแบบแผนการเลี้ยงดู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อังคณาพร สอนง่าย และคณะ (2543) ศึกษากรณีศึกษา เรื่องผลของโปรแกรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรพิษณุโลก ที่ศึกษาในวิชา การสาธารณสุข 3 จำนวน 37 คน ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โดยผลการใช้โปรแกรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาภายหลังการใช้โปรแกรมสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรม ($\bar{X} = 190.93$, $SD = 15.14$, $\bar{X} = 188.41$, $SD = 14.49$) และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนการใช้โปรแกรมกับหลังการใช้โปรแกรม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แต่เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบย่อยของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 8 องค์ประกอบย่อย พบว่า มีเพียงองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบที่คะแนนหลังการใช้โปรแกรมต่ำกว่าก่อนการใช้โปรแกรม ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรม และพบว่าองค์ประกอบด้านความสามารถในการใช้ทักษะการค้นคว้าความรู้และทักษะการแก้ปัญหาที่คะแนนเฉลี่ยหลังการใช้โปรแกรมสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Box, Babara Jean (1983) ศึกษาลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้ที่สำเร็จการศึกษาลัทธิศตวรรษพหุบาลศาสตร์และนักศึกษาปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่าง เป็นพยาบาลที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา และนักศึกษาพยาบาลปีที่ 1 และปีที่2 จาก Tulsa Junior College ใน Oklahoma จำนวน 477 คน โดยใช้ SDLRS เป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อายุ และเพศของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ส่วนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับเกรดเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

Goldman (1978) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับทักษะทางวิชาการและทัศนคติของนักเรียนที่เรียนด้วยสัญญาการเรียนรูู้ และไม่ใช่สัญญาการเรียนรูู้จำนวน 92 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียนรูู้มีการปรับทัศนคติการเรียนรูู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนด้วยสัญญาการเรียนรูู้ และติดตามผลการเรียนติดต่อกันเป็นเวลา 2 ปี ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียนรูู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยสัญญาการเรียนรูู้

แมรีแอน (Mary Ann,อ้างใน นฤมล เกื้อนมา,2539) ศึกษาความสัมพันธ์ของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและลักษณะงานกับความพึงพอใจในงานของพยาบาลวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาล วิชาชีพจำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ SDLRS และ JDS (Job Diagnostic Survey) ใช้วัดการรับรู้ของลักษณะงาน แรงจูงใจในการทำงาน และความพึงพอใจในงาน ผลการวิจัยพบว่าพยาบาลวิชาชีพมีการรับรู้ว่าคุณมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูง และการรับรู้ระดับสูงในลักษณะงานเรื่องความเป็นเอกลักษณ์ของงาน ความสำคัญของงาน ความหลากหลาย ความเป็นอิสระและผลย้อนกลับของงาน รับรู้ว่างานของตนต้องมีศักยภาพในการจูงใจสูง และจะมีความพึงพอใจมากเมื่อมีอิสระในการทำงาน การวิเคราะห์ข้อบ่งชี้นี้จะผลักดันให้คะแนนความพึงพอใจสูง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองจะสูงตามไปด้วย นอกจากนี้ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะงาน และแรงจูงใจในการทำงาน ยังเป็นตัวแปรที่ใช้ทำนายความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพได้ร้อยละ 29

จูดิธแอน (Judith Ann,อ้างใน ศรีสุภาญจน์ บัณฑาประสิทธิ์,2540) ศึกษาผลการฝึกความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี วัตถุประสงค์ เพื่อต้องการวินิจฉัยผลของประสบการณ์การฝึกด้านทักษะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี และเปรียบเทียบคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา กลุ่มที่ได้รับการฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดความพร้อมในการ

เรียนรู้ด้วยตนเอง ของกลุกลีเอลมีโน (Guglielmino, 1977) โดยวัดความสัมพันธ์ของทักษะ ทักษะ ทักษะ กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างอายุและคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับนักศึกษาที่ได้รับการฝึกประสบการณ์มีคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่า การฝึกทางคลินิกซึ่งไม่ได้แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาจะได้รับการปรับปรุงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองเสมอไป

จากรายงานวิจัยข้างต้น สรุปในภาพรวมได้ว่า วิธีการจัดการเรียนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองมีผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ และในขณะเดียวกันผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองจะมีความสนใจ ความพึงพอใจในงานและรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการเรียนและการทำงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการกระบวนเรียนรู้ด้วยตนเองของโนลล์ (Knowles, 1975) ซึ่งโนลล์กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ไว้เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 15 ครั้ง ซึ่งในระหว่างการเรียน ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ และผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเอื้อประโยชน์ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งโปรแกรมการเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองของโนลล์ มีเนื้อหาและขั้นตอนที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้บุคคลเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เนื่องจากในโปรแกรมการเรียนมีการเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน มีอิสระในการเรียน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง เกิดความรักในการเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดี และเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้และการแก้ปัญหา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดของกลุกลีเอลมีโน (Guglielmino, 1977) โดยผู้วิจัยได้นำแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของศรีสุกาญจน์ บิณฑาประสิทธิ์ ซึ่งดัดแปลงจากแบบวัดของนรินทร์ บุญชู (2532) ที่ดัดแปลงจากแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale: SDLRS) ของกลุกลีเอลมีโนมาประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังการเรียนโปรแกรมการเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเชื่อว่าโปรแกรมการเรียนที่ผู้วิจัยดำเนินการตามแนวคิดของโนลล์จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความ

พร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากขึ้น และเมื่อสิ้นสุดการเรียน ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในวิธีการเรียน โดยผู้วิจัยจะประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีของเฮอริซเบิร์ก (Herzberg, อ้างใน สายชล กองอ่อน, 2537) และการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จ ด้านการได้รับการยกย่อง ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีโอกาสดำเนินงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน

